

Sygn. akt IV KK 358/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Przemysław Kalinowski (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz

SSA del. do SN Dariusz Kala (sprawozdawca)

Protokolant Danuta Bratkrajc

w sprawie **A. B., E. B. i B. B.**

oskarżonych z art. 212 § 1 kk i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 8 kwietnia 2015 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego

od wyroku Sądu Okręgowego w N.

z dnia 10 lipca 2014 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Z.

z dnia 12 lutego 2014 r.

1. uchyla zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy pkt V wyroku Sądu Rejonowego w Z., a także rozstrzygnięcie zawarte w wyroku sądu odwoławczego dotyczące kosztów sądowych i w powyższym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w N. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

2. w pozostałej części oddala kasację jako oczywiście bezzasadną i zwalnia oskarżyciela prywatnego w tym zakresie od kosztów sądowych za postępowanie kasacyjne;

3. zwraca oskarżycielowi prywatnemu uiszczoną opłatę od kasacji.

UZASADNIENIE

A. B. oskarżono o to, że w dniu 28.04.2012 r. w Z. na terenie wspólnej nieruchomości pomówiła oskarżyciela prywatnego M. K. o właściwości, które poniżyły go w oczach opinii publicznej stwierdzając, że ma w domu „burdel”, to jest o czyn z art. 212 § 1 k.k.

E. B. oskarżono o to, że w dniu 27.04.2012 r. w Z. na terenie nieruchomości przy ul. C., pomówiła oskarżyciela prywatnego M. K. o właściwości, które poniżyły go w oczach opinii publicznej, stwierdzając, że ma w domu „burdel”, to jest o czyn z art. 212 § 1 k.k.

B. B. oskarżono o to, że:

I. w dniu 27.04.2012 r. obraził oskarżyciela prywatnego M. K. słowem powszechnie uważanym za obraźliwe, to jest o czyn z art. 216 § 1 k.k.

II. w dniu 06.08. 2012 r. w Z. około godziny 16 w miejscu zamieszkania pomówił oskarżyciela prywatnego M. K. o właściwości, które poniżyły go w oczach opinii publicznej, używając stwierdzenia „idiota i skazany”, to jest o czyn z art. 212 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 12.02.2014 r. Sąd Rejonowy:

I. w zakresie dotyczącym występku z dnia 28.04.2012 r., zarzucanego oskarżonej A. B. tj. czynu z art. 212 § 1 k.k., na mocy art. 1 § 2 k.k. postępowanie karne o ten czyn umorzył;

II. w zakresie dotyczącym występku z dnia 27.04.2012 r., zarzucanego oskarżonej E. B. tj. czynu z art. 212 § 1 k.k., na mocy art. 1 § 2 k.k. postępowanie karne o ten czyn umorzył;

III. w zakresie dotyczącym występku z dnia 27.04.2012 r., zarzucanego oskarżonemu B. B. tj. czynu z art. 216 § 1 k.k., na mocy art. 1 § 2 k.k. postępowanie karne o ten czyn umorzył;

IV. przyjmując, że B. B. w dniu 06.08.2012 r. w Z. podczas interwencji Straży Miejskiej na terenie nieruchomości przy ul. C., pomówił M. K., że jest „skazanym”,

co mogło go poniżyć w opinii publicznej, na mocy art. 1 § 2 k.k. postępowanie karne o ten czyn umorzył;

V. na zasadzie art. 632 pkt 1 k.p.k. kosztami postępowania obciążył oskarżyciela prywatnego M. K.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 12.02.2014 r. wniósł oskarżyciel prywatny. Zaskarżył on wyrok Sądu Rejonowego w całości na niekorzyść oskarżonych.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił obrazę przepisów prawa:

„- art. 115 § 2 k.k. w związku z art. 1 § 2 k.k. przez uwzględnienie przy dokonywaniu oceny stopnia szkodliwości społecznej czynu oskarżonych okoliczności niemieszczących się w § 2 art 115 k.k. m.in. przez przyjęcie, że wpływ na tę ocenę miał typ/rodzaj kamery rejestrującej obraz na balkonie oskarżyciela prywatnego, również zeznań świadka A. K. dotyczących prowadzonej przeciwko niej sprawy, opinii o oskarżonych a także nieuwzględnienie przy tej ocenie okoliczności mieszczących się w owym przepisie w postaci zamiaru sprawców m.in. podrzucania śmieci do ogrodu i pod drzwi a także biegania oskarżonej E. B. ze stołem blokując tym przejazd, powodu interwencji policji, motywacji umieszczenia kamery na balkonie, nielegalny warsztat samochodowy jak i dokonanie błędnej wykładni pojęcia „sposób i okoliczności popełnienia czynu” o którym mowa w art. 115 § 2 k.k. poprzez przyjęcie, że „nieład” na działce oskarżyciela prywatnego miał wpływ na określenie jego mieszkania jako „brudny burdel” oraz błędne przyjęcie, że czas złożenia aktu oskarżenia w niniejszej sprawie również rzutował na ocenę stopnia społecznej szkodliwości;

- art. 167 k.p.k. poprzez nieujawnienie i nieprzeprowadzenie wnioskowanych przez oskarżyciela prywatnego dowodów złożonych w dniach 05.12.2013 r. oraz 4.02. 2014 r. w postaci płyt cd zawierających nagrania video i audio dotyczące wymienionych w akcie oskarżenia zdarzeń a także nieprzeprowadzenie dowodu z nagrania video dostarczonego na płycie dvd przez oskarżonych w dniu 28.08. 2013 r. co miało wpływ w zakresie błędnych ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd w zakresie stopnia znikomej szkodliwości społecznej;

- art. 156 § 1 k.p.k. poprzez nieuwzględnienie wniosku oskarżyciela prywatnego z dnia 7.10.2013 r. o sporządzenie kopii płyty cd dostarczonej przez

oskarżonych w dniu 28.08. 2013 r. i braku możliwości zapoznania się oskarżyciela prywatnego z całym materiałem dowodowym, co mogło mieć istotny wpływ na treść wyroku;

- art. 410 k.p.k. i art. 424 § 1 k.p.k. przez brak przedstawienia szczegółowej analizy całości materiału dowodowego, pominięciu w uzasadnieniu wyroku wielu istotnych faktów, w szczególności faktu samowoli budowlanej w warsztacie samochodowym i dowodów mających znaczenie dla rozstrzygnięcia, a także nadanie innym dowodom i faktom znaczenia, które nie znajduje oparcia w ujawnionym materiale dowodowym, nakazuje uznać taką ocenę dowodów za wykraczającą poza ramy swobodnej oceny i obiektywizmu;
- art. 7 k.p.k. przez dowolną, nie uwzględniającą zasad doświadczenia życiowego, ocenę materiału dowodowego i nieukształtowanie poglądu o stopniu szkodliwości społecznej czynu na podstawie wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów polegające na tym, że sąd wyrokując nie podał przekonywujących przesłanek orzeczenia, bowiem nie odniósł się do wszystkich istotnych faktów i dowodów zgromadzonych w sprawie mających znaczenie dla rozstrzygnięcia, a skoncentrował się na wskazaniu okoliczności umiejscowienia kamery i czasu złożenia aktu oskarżenia oraz opinii o oskarżonych, co w konsekwencji doprowadziło do oceny materiału dowodowego z naruszeniem zasady określonej w art. 7 k.p.k.;
- art. 632 k.p.k. poprzez jego zastosowanie w niniejszej sprawie, kiedy faktycznie podstawą rozstrzygnięcia o kosztach procesu prawidłowo winien być art. 629 k.p.k.”

Odwołując się do powyższych zarzutów oskarżyciel prywatny wniósł o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego z 12.02.2014 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji i zasądzenie na jego rzecz od oskarżonych kosztów postępowania za obie instancje.

Wyrokiem z dnia 10 lipca 2014 r. Sąd Okręgowy zaskarżony wyrok utrzymał w mocy, uznając apelację za oczywiście bezzasadną; zasądził od oskarżyciela prywatnego M. K. kwotę 100 (sto) zł tytułem kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze na rzecz Skarbu Państwa.

Kasację od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 10 lipca 2014 r. wniosła pełnomocnik oskarżyciela prywatnego M. K.

Na zasadzie art. 519 i 520 § 1 k.p.k. zaskarżyła wyżej wymieniony wyrok w całości i na podstawie art. 523 § 1 w zw. z art. 526 § 1 k.p.k. zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła rażące naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

- a) art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 i art. 115 § 2 k.k. w zw. z art. 212 § 1 k.k. i art. 216 § 1 k.k. przez umorzenie postępowania wobec oskarżonych z powodu znikomości społecznej szkodliwości czynu zarzucanego im z art. 212 § 1 i 216 § 1 k.k. mimo, że faktyczne dowody i okoliczności oraz motywy zachowania oskarżonych nie dają podstaw do przyjęcia, iż zachodzą przesłanki umorzenia postępowania;
- b) art. 632 k.p.k., poprzez błędne jego zastosowanie w niniejszej sprawie, kiedy faktycznie podstawą rozstrzygnięcia o kosztach procesu prawidłowo winien być art. 629 k.p.k.

Odwołując się do powyższych zarzutów pełnomocnik wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do Sądu Okręgowego do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja pełnomocnika oskarżyciela prywatnego okazała się zasadna w odniesieniu do zarzutu sformułowanego w pkt. b nadzwyczajnego środka zaskarżenia, powodując uchylenie zaskarżonego wyroku w części utrzymującej w mocy pkt V wyroku Sądu Rejonowego, a także rozstrzygnięcie zawarte w wyroku sądu odwoławczego dotyczące kosztów sądowych. W powyższym zakresie przekazano sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Natomiast w pozostałej części (zarzut sformułowany w pkt. a nadzwyczajnego środka zaskarżenia), kasację oddalono jako oczywiście bezzasadną.

Przechodząc do wyjaśnienia przyczyn częściowego uwzględnienia kasacji najpierw wypada wskazać, iż dopuszczalne było rozpoznanie sformułowanego w niej, odrębnego zarzutu, dotyczącego rażącego naruszenia prawa (procesowego, nie zaś materialnego, jak błędnie wskazano w kasacji - przyp. SN) mogącego mieć

istotny wpływ na treść wyroku odwoławczego poprzez wadliwe (z naruszeniem art. 629 k.p.k. i art. 632 k.p.k.) rozstrzygnięcie o kosztach procesu. W judykaturze jednoznacznie i trafnie wskazuje się (*vide* wyrok Sądu Najwyższego z 28.08.2003 r., III KK 45/03, OSNwSK 2003/1/1857; postanowienie Sądu Najwyższego z 9.03.2007 r., II Kz 2/07, OSNKW 2007/5/44), że rozstrzygnięcie o kosztach procesu może być przedmiotem odrębnego zaskarżenia kasacyjnego i uchylenia wyroku w tym trybie, pod warunkiem jednak, że kasacja strony dotyczy wyroku, którym orzeczono wobec skazanego bezwzględną karę pozbawienia wolności (kasacja na korzyść) lub też wyroku, którym uniewinniono oskarżonego albo umorzono co do niego postępowanie z przyczyn wskazanych w art. 17 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. (kasacja na niekorzyść). Ta ostatnia sytuacja zaktualizowała się w niniejszej sprawie, gdyż co do wszystkich osób oskarżonych w postępowaniu [...] doszło w Sądzie Rejonowym do umorzenia postępowania z powodu przyjęcia, że przypisane im czyny zabronione cechuje znikomy stopień społecznej szkodliwości. Stanowisko Sądu Rejonowego w tym zakresie podzielił Sąd Okręgowy, uznając apelację oskarżyciela prywatnego za oczywiście bezzasadną.

Analiza *petitum* kasacji prowadzi do wniosku, że w sposób daleki od perfekcji, sformułowano w tym nadzwyczajnym środku zaskarżenia zarzut rażącego naruszenia „art. 632 k.p.k. poprzez błędne jego zastosowanie w niniejszej sprawie, kiedy faktycznie podstawą rozstrzygnięcia o kosztach procesu prawidłowo winien być art. 629 k.p.k.” Literalne odczytanie tak sformułowanego zarzutu musiałoby prowadzić do uznania, że dotyczy on orzeczenia sądu pierwszej instancji, gdyż to ten sąd orzekał w przedmiocie kosztów procesu na podstawie art. 632 pkt 1 k.p.k. i nie uwzględnił treści art. 629 k.p.k. (pkt V). Kasację zaś wolno wnieść stronie jedynie od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie (art. 519 k.p.k., art. 520 § 1 k.p.k.). Mając jednak na uwadze całościową analizę skargi kasacyjnej (*vide* część wstępna i uzasadnienie środka zaskarżenia) oraz wskazania art. 118 § 1 i 2 k.p.k. (przepis ten nakazuje dokonywanie oceny czynności procesowej wedle rzeczywistej treści złożonego oświadczenia) stwierdzić należy, iż autorka kasacji podniosła, że Sąd Okręgowy w ogóle nie odnosząc się do zarzutu apelacyjnego naruszenia przez Sąd Rejonowy, w trakcie formułowania rozstrzygnięcia o kosztach procesu, art. 632 k.p.k. i art. 629 k.p.k.,

zaabsorbował to naruszenie do swego orzeczenia i tym samym zaistniało rażące naruszenie przepisów prawa procesowego mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia odwoławczego. Przy takim zdekodowaniu zarzutu kasacyjnego nie można odmówić mu zasadności. W istocie bowiem, w sytuacji umorzenia postępowania prywatnoscargowego przez Sąd Rejonowy z uwagi na znikomą społeczną szkodliwość przypisanych oskarżonym czynów, należało rozstrzygając o kosztach procesu postąpić zgodnie z art. 629 k.p.k. Przepis ten wyraźnie stanowi, że w sprawach z oskarżenia prywatnego, w razie umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k., odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy art. 628 k.p.k. Odpowiednie stosowanie art. 628 pkt 1 k.p.k. nakazywało zasądzenie od oskarżonych na rzecz oskarżyciela prywatnego kosztów procesu. Tak się jednak w tej sprawie nie stało, gdyż Sąd Rejonowy na podstawie art. 632 pkt 1 k.p.k. w sposób rażąco wadliwy obciążył kosztami procesu oskarżyciela prywatnego. Sąd Okręgowy zobowiązany był zmienić zaskarżony wyrok sądu pierwszej instancji uwzględniając, trafną w tej części, apelację oskarżyciela prywatnego, zarzucającą mogące mieć wpływ na treść wyroku naruszenie art. 629 k.p.k. i art. 632 k.p.k. Sąd Okręgowy apelację tę uznał jednak za oczywiście bezzasadną i utrzymał zaskarżony wyrok w mocy, co skutkowało z kolei zasądzeniem od apelującego na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze w wysokości 100 zł (art. 636 § 1 k.p.k.; art. 13 ust. 2 ustawy z 23.06.1973 r. o opłatach w sprawach karnych – t.j. Dz. U. 1983 r., poz. 223 ze zm.). Kosztami tymi nie zostałby zaś obciążony oskarżyciel prywatny, gdyby w powyższym zakresie (odnoszącym się do kosztów procesu za postępowanie pierwszoinstancyjne) doszło do uwzględnienia wniesionej przez niego apelacji.

Mając na uwadze przywołaną wyżej argumentację oraz zaistniałe rażące naruszenia prawa mające istotny wpływ na treść wyroku, niezbędne okazało się uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w części utrzymującej w mocy pkt V wyroku Sądu Rejonowego, a także rozstrzygnięcia zawartego w wyroku sądu odwoławczego dotyczącego kosztów sądowych. To ostatnie rozstrzygnięcie nie mogło się bowiem ostać jako funkcjonalnie powiązane z rażąco wadliwym w tej części rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego utrzymującym w mocy wyrok sądu pierwszej instancji w pkt. V. W powyższym zakresie przekazano sprawę Sądowi

Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym (pkt 1 wyroku kasacyjnego).

W toku dalszego postępowania Sąd Okręgowy wyda wyrok odwoławczy, w którym prawidłowo, zgodnie z art. 433 § 2 k.p.k., przy uwzględnieniu treści pkt. I – IV wyroku Sądu Rejonowego, odniesie się do zarzutu apelacyjnego naruszenia przez organ pierwszej instancji art. 632 k.p.k. i art. 629 k.p.k. Sąd odwoławczy następnie rzetelnie uzasadni swoje rozstrzygnięcie, respektując wskazania art. 457 § 3 k.p.k.

Przechodząc do wyjaśnienia przyczyn oddalenia kasacji jako oczywiście bezzasadnej w pozostałej części (co do zarzutu sformułowanego w pkt. a) należy stwierdzić, co następuje. Sąd Okręgowy nie mógł rażąco naruszyć „art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k. i art. 115 § 2 k.k. w zw. z art. 212 § 1 k.k. i art. 216 § 1 k.k. przez umorzenie postępowania wobec oskarżonych”, gdyż sąd ten nie podejmował decyzji o umorzeniu postępowania. Takie rozstrzygnięcie wydał organ pierwszej instancji, zaś Sąd Okręgowy jedynie utrzymał to orzeczenie w mocy, uznając apelację za oczywiście bezzasadną. Organ odwoławczy prawidłowo rozważył także zarzuty apelacyjne (z wyjątkiem zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 632 i art. 629 k.p.k., o czym wspomniano wyżej) i dał temu wyraz w uzasadnieniu wyroku odwoławczego. Spełnione zostały w tym zakresie w pełni wymogi art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Sąd Rejonowy nie dopuścił się żadnych naruszeń „art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k. i art. 115 § 2 k.k. w zw. z art. 212 § 1 k.k. i art. 216 § 1 k.k. przez umorzenie postępowania wobec oskarżonych”, co słusznie wyeksponował organ odwoławczy. Tym samym nie mogło dojść w tej sprawie do tzw. efektu przeniesienia, sprowadzającego się do zaabsorbowania przez Sąd Okręgowy naruszeń w sferze odnoszącej się do rozstrzygnięcia pierwszoinstancyjnego.

Ponadto dodać trzeba, że odwoływanie się przez autorkę kasacji do tego, iż „faktyczne dowody i okoliczności oraz motywy zachowania oskarżonych nie dają podstaw do przyjęcia, iż zachodzą przesłanki umorzenia postępowania” to w istocie sformułowanie zarzutu adresowanego do sądu pierwszej instancji, a ponadto jest to zarzut dotyczący sfery faktów. Także i w tym zakresie mamy więc do czynienia z oczywistą bezzasadnością kasacji.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy w pozostałej części oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną (art. 535 § 3 k.p.k.) i zwolnił oskarżyciela prywatnego w tym zakresie od kosztów sądowych za postępowanie kasacyjne (pkt 2 wyroku). Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania kasacyjnego oparto na treści art. 518 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k.

Wobec uwzględnienia w części kasacji wniesionej w imieniu oskarżyciela prywatnego, zwrócono tej stronie czynnej – zgodnie z art. 527 § 4 k.p.k. – uiszczoną opłatę od kasacji (pkt 3 wyroku).